

JE TO DIVNÁ DOBA,

říká předseda školských odborů o (ne)diskuzi o rozpočtu na příští rok

Limit pro schodek státního rozpočtu 231 miliard korun pro příští rok a požadavky ministrů na navýšení jejich rozpočtů více než dvojnásobné. A nedohoda na navýšení platů od září. Taková byla realita hektického jednání v minulém týdnu krátce předtím, než byl (po uzávěrce tohoto čísla UN) zveřejněn návrh státního rozpočtu na rok 2025. Ve školském rozpočtu musí přibýt 9 miliard korun na mandatorní růst objemu peněz na platy učitelů, to potvrdil v mezích i ministr financí Zbyněk Stanjura. Každá další koruna by byla ale vyjednávacím úspěchem. V této atmosféře jsme mluvili s předsedou ČMOS pracovníků školství FRANTIŠKEM DOBŠÍKEM.

Kolik je podle vás reálně potřeba peněz pro školství pro příští rok?

Růst tarifních tabulek o 10 procent pro pedagogy i pro nepedagogy představuje výdaje celkem zhruba ve výši 12 miliard korun. Takzvané nové výkony, tedy zvýšení počtu pracovníků kvůli vyššímu počtu dětí, žáků, studentů, znamenají další tři miliardy. Na pokrytí podpůrných pozic, které nebude možné platit z evropských projektů, je nutné najít také zhruba miliardu. Zástupci vysokých škol odhadují, že budou potřebovat navíc 6 až 8 miliard. K nárůstu žáků došlo i v neveřejném školství, i tam bude nutné přidat peníze. Nezmiňovali jsme nezbytné ONIVy, peníze na pomůcky, nemocenskou... Potřeba 30 miliard pro školství navíc oproti letošnímu rozpočtu je prostě zcela reálná.

Je ale prostor pro domluvu, pokud deklarujete ve shodě s ministrem školství potřebu navýšení o desítky miliard korun a ministr financí chtěl původně údajně naopak škrtat?

Musí být. Jednání na konci prázdnin úspěšná nebyla, ale ta se týkala navýšování platů zejména nepedagogů od září letošního roku. Pět nebo tři procenta? To bylo od vlády nefér, chápu postup vlády jako vydírání. Buď nás podpoříte a nebudete protestovat, nebo nedostanou ti nejhůř odměňování nic. Teď se tedy musíme domluvit, jestli toto rozhodnutí bude mít dohru.

K tomu, abychom se mohli bavit o rozpočtu pro rok příští, by bylo dobré, aby ministerstvo financí a vláda tento návrh odtajnilo s podstatně větším předstihem, aby se o něm dalo diskutovat. Je evidentní, že na platy učitelů prostě školství alespoň 9 miliard korun dostat musí, to vyplývá ze zákona. Na druhé straně hrozí, že se jinde může hledat prostor pro nějaký škrt. Neví se ale kde. Finance na nepedagogy už jsou seškrtané. Chtějí snížit PHmax? Chtějí

zvýšit počty žáků ve třídách? Chtějí zvýšit úvazky? Pořád mluví o prioritě školství, tak ať se ukážou, jak ji umějí naplňovat. Jinak jim to budeme připomínat a bude to nepřijemné. Pro ně. Nebo ať jasně řeknou, že na školství prostě peníze nemají a proč.

Vládní politici opakovaně naznačují, že peníze potřebuje nejen školství, že by je měli ministři hledat ve svých rozpočtech...

Ne, obávám se, že v rozpočtu školství už není kde brát. Leda by bylo řečeno, že se budou vyplácet jen tarify a že nadtarify nejsou nárokové. Ale to je nesmysl. To bych byl zvědavý, co lidi udělají. Víte, my se nebráníme vnitřním úsporám v rozpočtu školství, ale je nutné je pořádně zdůvodnit, vysvětlit, vykomunikovat. Teď

se mluví o limitování velikosti škol. Bylo to ale s obcemi dopodrobna probráno, nebo jim to bude předloženo s tím, že se s tím prostě musí nějak vyrovnat? Když to člověk, který už hodně pamatuje, sleduje, nemůže ho nenapadnout – zlaté školské úřady, kdy pracovníci ve dvou kancelářích dělali skoro veškerý servis pro všechny školy v příslušném regionu... To je už ale doba minulá.

Letošní školní rok z hlediska naplňování odborových požadavků moc dobře nezačíná. Co se odborům podařilo a co nepodařilo v loňském školním roce?

Jednoznačně jsme se loni v létě postavili proti návrhu v konsolidačním balíčku ministerstva financí, kde se hovořilo o třicetimiliardovém škrtu v rozpočtu školství pro rok 2024. Dalo by se říci, že jsme tento koncept pomohli nabourat. Počítalo se tehdy s propouštěním 17 000 nepedagogických pracovníků i s výrazně sníženou hodnotou PHmax. Společně se školskými asociacemi jsme proti tomuto plánu vystoupili a i díky tomu byly minimalizovány škody. Dopady konsolidačního balíčku na školství se podařilo zmírnit, i když ne úplně odstranit.

Podařilo se dosáhnout mírného růstu rozpočtu školství, ale inflace byla stále tak masivní, že z toho nakonec nic nezbylo. Podobně jako i v dalších odvětvích se i ve školství reálné platy propadly u všech kategorií pracovníků. Od roku 2021 jsou

František Dobšík

ekonomicky nejvíce postiženi pracovníci placeni podle tarifní tabulky č. 1, mezi které patří nepedagogové. A druzí či třetí, na jejichž příjmech se inflace podepsala nejvíc, jsou pedagogové včetně učitelů, všem se prostě reálné platy výrazně propadaly.

Politici rádi prohlašují, že učitelé si nemají na co stěžovat, protože mají ze zákona plat 130 %...

Všichni ale víme, že 130 % nemají, že je to jen fikce. Do rozpočtu školství šlo na jejich platy jde sice 130 %, ale jedná se o objem financí spočítaný ze stavu dva roky zpět. Původně měly školy dostávat pro (všechny) pedagogy objem na platy z předminulého roku vynásobený koeficientem 1,404. To bylo pěkné, upozorňovali jsme ale, že to bude představovat velké množství peněz. Byl jsem tehdy řadou politiků pětikoalice uklidňován, že se nemáme bát, že je školství prioritou, že se peníze najdou. A jak to dopadá, letošní rok je typickou ukázkou toho, jaký je výsledek. Pak přišla změna zákona a už zmiňovaný konsolidační balíček a zářez v rozpočtu školství, který se podařilo jen částečně vyrovnat. Spolu s ministerstvem školství jsme se snažili, aby se alespoň oněch 130 % počítalo z predikce konkrétního roku, to nám bylo ale vysvětlováno, že to prý nejde, že je nutné vyjít z nejbližších uzavřených statistik, že je to tak i v jiných rezortech. Zvláště – valorizace minimální mzdy se teď má počítat právě z predikce.

Ředitelé škol z objemu financí, jehož součástí jsou i navýšené prostředky na platy učitelů, musí zaplatit všechny – učitele, ostatní pedagogy i nepedagogy, pro které dostali peněz méně. Teď v polovině kalendářního roku mám informace, že meziročně vzrostly platy ve školství o zanedbatelné jedno procento. Růst měl být pětiprocentní. Skoro to vypadá, že ředitelé z obavy budoucího se v oblasti odměňování zatím drží hodně při zemi.

PHmax měl přinést do plánování ekonomiky školy větší transparentnost...

Taky zpočátku přinesl. Jestliže se dřív ředitelé dozvídali realitu svého rozpočtu někdy v březnu, v dubnu i déle, po zavedení PHmax měli tuto informaci už na přelomu ledna a února, to byla velká výhoda. Pokud se jim výrazně nezměnily počty žáků, věděli, s čím mohou počítat. Snad se někdy doba předvídatelnosti zase po roce 2025 vrátí.

Ani letošní prázdniny nebyly úplně klidné – objevila se řada návrhů na změny v legislativě, školské odbory se připojily i k neomezené stávkové pohotovosti některých dalších odborových svazů ve veřejných službách. Co vás k tomu vedlo?

Rozhodnutím odborové rady jsme se připojili k iniciativě některých dalších odborových svazů, které chtěly upozornit na kritickou situaci v odměňování některých státních zaměstnanců. I naprostá většina pracovníků školství mezi ně patří. Je jasné, že stávkovat ve školství o prázdninách je nesmysl, chtěli jsme dát najevo, že pokud se situace nebude efektivně řešit, jsme ochotni do důrazného protestu jít. Aby si vláda uvědomila, že se dostáváme na hranu sociálního smíru. Vezměte si, že jednání odborů o platech s vládou proběhlo naposledy loni v listopadu. Tehdy premiér sliboval, že s námi bude jednat při přípravě státního rozpočtu. Tato jednání vždycky probíhala v březnu, v dubnu. Letos se ale z návrhu státního rozpočtu stal tajný materiál a nebylo vlastně o čem jednat. I se zaměstnavateli jsme se shodli, že tarifní tabulka č. 1 se musí změnit, výše tarifů je z velké části pod úrovní nejen zaručené mzdy, ale i pod úrovní mzdy minimální. Pokud dojde k očekávané valorizaci minimální mzdy v roce 2025, propadne se její úroveň ještě níž. Je strašné, když stát nezaručí zaměstnanci ani minimální mzdu! Ředitelé jim z rozpočtu školy musí minimální mzdu dorovnat, peníze na to ale

nedostávají. Tenhle problém se už táhne několik let a postupně se prohlubuje.

Mluvilo se o požadavku odborů na nárůst platů ve veřejném sektoru o 15 %, ministerstvo práce a sociálních věcí o prázdninách zveřejnilo alternativní návrh na růst o 10 % nebo 7 %, nakonec vláda přišla osekáním návrhem pěti a tříprocentního růstu pro část zaměstnanců státu, mezi které patří i nepedagogové. Co na to školské odbory?

Jednali jsme na jaře s ministrem Jurečkou, který je garantem platového systému. Je pravda, že se objevily požadavky z jiných odborových svazů na patnáctiprocentní růst, my jsme se přidržovali desetiprocentního navýšení, které nám připadá oboustranně přijatelné. Pořád jsme ale slyšeli, že státní finance jsou omezené, rezerva vyčerpaná a že se o tom bude jednat. Jednání se protahovala, vláda je odkládala a nakonec přišla s takovým návrhem! Musíme se poradit, jestli se stávková pohotovost, ve které se v současnosti nacházíme, přelije do aktivního, horkého protestu. Jsme v této souvislosti v kontaktu i s kolegy z vysokých škol, z Vysokoškolského odborového svazu.

Zmínili jste, že ministerstvo financí udělalo z návrhu státního rozpočtu pro letošní rok tajný dokument. Co si o tomto postupu myslíte?

Ministerstvo financí hrálo prapodivnou a nehoráznou hru jak s ostatními ministerstvy, tak se sociálními partnery. Možná mají ODS a TOP 09 v ruce výsledky nějakého průzkumu, podle kterého jim „boj proti státním zaměstnancům“ přihraje nějaké voličské preference, protože řada lidí si skutečně pod pojmem státní zaměstnanec představí neoblíbeného úředníka, i když se zdaleka nejedná pouze o úředníky, ale například i o učitele a další profese. Ale i úředníky na úřadech práce a stavebních úřadech a dalších prostě stát ke svému životu potřebuje. Jistě, někdy můžeme být nespokojeni s prací úředníka nebo učitele, ale to neznamená, že je můžeme všechny takhle držet pod krkem.

Dřív byla situace zřejmější a bylo o čem jednat. Ministři formulovali své požadavky, ministerstvo financí je vyhodnotilo, připravilo návrh a nad ním se diskutovalo. Letos návrh pro diskuzi ve standardních termínech zveřejněn nebyl s tím, že nejdřív se domluví vláda a pak se bude jednat se sociálními partnery. Není ale jasné, o čem se bude jednat, když už vlastně bude v podstatě rozhodnuto. Velká tripartita by se o rozpočtu měla bavit v půlce září. Sice stále platí termín, že Sněmovně vláda musí předložit návrh rozpočtu do konce tohoto měsíce (tedy září), ale na to, aby se vedl sociální dialog, na debatu se sociálními partnery čas nebude. Do toho prezident republiky vyhlásil velmi časný termín voleb do Senátu a do krajů... Vypadá to prostě tak, že vláda chce výslednou podobu rozpočtu na příští rok zveřejnit až po volbách.

► Je to divná doba. Učitelé mají tedy „130 % ze zákona“, stále slyšíme, že je to prioritá. Kde jsou ale peníze na nepedagogy, na tzv. nové výkony, tedy růst počtu pedagogických pracovníků, na nemocenskou, na podpůrné profese, na soukromé školy atd. atd.? Bude se to všechno platit z tohoto mandatorního „učitelského navýšení“? A budou pak ředitelé škol obviněni z toho, že je to vlastně jejich manažerské rozhodnutí, že tyto peníze „rozdali“ ostatním, a vláda si nad tím umyje ruce?

V Česku se ale, jak známo, nic neutají. První informace o rozpočtu školství zmiňovaly letos škrť 8 miliard korun, další dokonce mluvily o 15 miliardách.

Shutterstock

A ministr školství proti tomu říkal, že žádá několik desítek miliard navíc (zmiňuje se částka 30 až 40 miliard korun více oproti letošnímu rozpočtu). Jak se na to dívají odbory?

Ministr školství M. Bek má pro svoji žádost o navýšení rozpočtu naši podporu, má ji i mezi svými spolustraníky v rámci STAN. A je třeba si uvědomit, že nejde pouze o regionální školství, ale i o školství vysoké. Počty studentů středních škol se začínou přelívat na školy vysoké a ty na to musejí být připraveny. Je třeba vzít v úvahu i změnu ve struktuře profesí, které náš průmysl bude potřebovat, a přizpůsobovat tomu nabídku studijních oborů. I to stojí peníze, to nenastane samovolně. Je třeba vidět, že scházejí psychologové pro podpůrné profese nejen ve školství, scházejí zdravotní sestry a další zdravotnické profese. Těžko je možné spoléhat na cizince, že tato místa obsadí.

Jak se vám jednalo s předchozími ministry financí a jak s tím současným?

Někdy to bývalo lepší, někdy horší, ale v současnosti mám pocit, že ministr financí přehlíží odbory a jejich požadavky jako carské vojsko. Jako bychom nebyli.

Navzdory tomu – porostou platy pedagogů od ledna?

Vláda přišla s představou pětiprocentního růstu objemu financí s tím, že se pokryjí mandatorní výdaje na platy učitelů. Na to by se mělo dát zmiňovaných zhruba 9 nebo 10 miliard korun, chceme ale, aby podstatná část této sumy šla na posílení tarifů pro pedagogy, pro všechny pedagogy, pro ně je tarifní tabulka jen jedna. A zbylo by dost peněz na nárůst dalších složek platů jak učitelů, tak ostatních pedagogů. Při jednání jsme upozornili na to, že už dlouho nebyla řešena výše různých příplatků – třeba třídnický příplatek byl upraven naposledy za ministryně Valchové. Ředitelé to obvykle řeší osobním

ohodnocením nebo odměnami, ale to je nesystémové. Nedivme se, že o třídnictví není zájem.

Odbory bojují o to, aby se poměr tarifu a nadtarifních složek dostal zpátky na 80 na 20...

V průběhu doby se tento poměr snížil na 70 na 30, což není zdravé, v současné době se pohybuje tarifní část okolo 73 či 74 procent. I někteří zástupci zaměstnavatelů se přiklání k tomu, že by se v dalších letech měl přiblížit zmiňovaným 80 % a nadtarifní složky by měly tvořit zhruba 20 %. Podstatné bude, kolik z navýšení objemu finančních prostředků, které se opírá o dikci zákona, půjde skutečně do tarifů.

Vyřeší se konečně smutek nepedagogických platů?

Jiná cesta není. Vždyť je to ostuda tohoto státu, který drží zaměstnance pod úrovní minimální mzdy a zaměstnavatel – škola – mu musí alespoň tuto úroveň dorovnávat z financí, jež dostává na ostatní zaměstnance.

Pro příští rok všechno záleží na tom, jestli skutečně ministerstvo školství zís-

ká rozpočet, se kterým by se dalo takto pracovat. Věříte tomu?

Ministr školství se snaží, donedávna to vypadalo, že máme na své straně i ministra práce a sociálních věcí. Klíčové bude stanovisko ministra financí a průběh vyjednávání.

Jaké je tedy vaše očekávání?

Nárůst celkového objemu financí na platy učitelů dát vláda musí, to je ze zákona. Pět procent navíc do objemu finančních prostředků na platy je ale málo. Chápu, že ostatní pedagogové jsou velmi nespokojeni, třeba od vychovatelů dostávám řadu velmi nespokojených zpráv, cítí se jako pedagogové druhé kategorie. Nicméně podle vládních ekonomů prý nabírá ekonomika na obrátkách, i když podle posledních zpráv není růst tak rychlý, jak se predikovalo. Ale ať zlepšování naší ekonomiky, o kterém politici před volbami tak rádi mluví, vidí na svých výplatních páskách i pracovníci školství – nejen učitelé, ale i pedagogové a nepedagogové. Aby se zase z peněz pro učitele nemusely láhat díry v rozpočtu.

Diskutovalo se i o tom, jestli by nepedagogové měli platit zřizovatelé, obce nebo kraje. Co si o tom myslíte?

I o tom je potřeba diskutovat. Školské odbory se ale proti tomuto řešení od začátku stavěly. Je třeba si uvědomit, že práce nepedagogů je členitá a ne všechno se dá zahrnout pod správu majetku, kde by se to dalo ještě zdůvodnit. Například pracovník, který řeší administrativně průběh přijímacího, se v tom okamžiku nestará o majetek... Nevím, jestli je možné ještě tento trend zvrátit, pokud by ale byli nepedagogičtí pracovníci nakonec placeni zřizovatelem, považují za důležité, aby peníze na jejich platy tekly naprosto transparentně a aby byla celostátně nastavena pravidla pro jejich odměňování. Ale je jasné, že podmínky pro nastavení těchto služeb pro školy jsou v různých místech rozdílné.

Vláda se dohodla na novele zákoníku práce, kdy se prodlužuje zkušební doba a zaměstnavatel musí držet místo rodiči na mateřské dva roky. Odbory souhlasí?

Jsou to kroky, které dál budou znejistovat i pozice pracovníků ve školství. Netvařme se ale, že tu stále neexistuje fenomén zaměstnávání na dobu určitou. Navzdory opakovaným snahám o jeho minimalizaci se to nedaří. Musí se spoléhat na rozumného ředitele.

A otázka výpovědi bez udání důvodů?

To je prostě červený hadr. Čekáme, proč vůbec ve skutečnosti pravice tento model prosazuje.

Budete stávkovat?

Jsme ve stávkové pohotovosti. Musíme se domluvit s našimi členy. Nejsem to já, kdo má vyzývat ke stávce. Můžu to kolegům jenom doporučit. Naštvaní jsou hodně.